HELSOVÄNNEN

Årg. 8. 1893. **Annonsbilaga.** N:r 10 16 Maj.

Annonspris: 30 öre för finstilsrad (första sidan 45 öre). *Utländska annonser:* förhöjning med 33 $^1/_3$ proc.

Skrifvaresjuka

behandlas af undertecknad. Upplysningar erhållas af d:r *G. Zander* och d:r *E. W. Wretlind.* Personer, som vid skrifning snart besväras af trötthet eller svårighet att föra pennan, böra i tid beakta dessa förhållanden, hvilka oftast äro de första förebuden till skrifvaresjukan. Se för öfrigt undertecknads i bokhandeln tillgängliga arbete: **"Om skrifning och skrifundervisning"** äfvensom uppsatser i Hälsovännen under 1888—91.

Filip Holmqvist.

Öfverlärare vid Tekniska skolan i Stockholm.

(4×43) Adress: **Tegnérgatan 15, 2 tr.** (efter 1 Juni **Göteborg**).

Nervsjukdomar och svaghetstillstånd

behandlas under 6 Juni—28 Augusti vid

Djursätra brunn och vattenkur

(66) af doktor **E. W. Wretlind.** Postadress: **Wersås.**

(55×7)

”En högst märkvärdig upptäckt”

är, säger en Engelsk tidning,

Amerik. Samaritbalsam,

som enl. fleres sammstämmiga utlåtande är ett *ypperligt* medel mot Reumatism, Gikt, Nervsjukdomar, Värk i ryggen, höfter, armar och ben, Reumatisk hufvud- och tandvärk, Skaf-, Bränn-, Skåll-, och Varsår, Sträckning, Vrickning, Svullnad, Styfhet, Ömhet och andra kroppssmärtor, för hvilka ett botemedel »för utvärtes bruk» kan användas.

Till skydd för tillverkningen och till förekommande af förvexling med andra fabrikater och den mängd efterapningar, som förekomma, ha vi i Kongl. Patentbyrån inreg. varumärket: *en ekorre*, som därför alltid torde *noga* efterses.

Pris pr flaska af samma storlek som den, som i Amerika kostar 1/2 dollar = 1, 87.

Af de tacksamhetsskrifvelser, som Tekn. Fabriken Röda Korset utan begäran fått mottaga, aftrycka vi med benägen tillåtelse några. Många, många skrifva just i samma anda, som berättiga oss att upprepa vårt påstående, att »då denna balsam blifvit känd, skall den ej saknas i något hem».

För 4 år se’n fick min hustru en svår värk i sin venstra hand, som förvärrades med hvar dag. En månad låg hon hemma under läkarevård, men utan att förbättras. Sju hål skars på handen. Och hon led de förfärligaste plågor. Då värken steg åt bröstet, fördes min hustru till lasarettet, och där undergick hon en grundlig operation af den skicklige läkaren D:r Axel Kindeström i Sala, nyårsdagen 1888, då handen skars itu upp till handleden. Därefter låg min hustru på lasarettet i 13 veckor. Handen har likväl *alltid* varit värkande, tills en dag genom försynens skickelse ett nytt botemedel mot värk, gikt och sår m. m., som nyligen införts från Amerika, blef mig bekant. Sedan *Amerikansk Samaritbalsam blifvit använd, har all värk upphört.* Utom denna balsam har allt, som försökts, varit fåfängt. Under min hustrus sjukdom arbetade jag i Sala silfververk som skiftarbetare och skötte själf mitt hushåll och mina 4 små barn. Af öfveransträngning och förkylning intog ock jag snart sängen och efter att ha legat 17 veckor på lasarettet, utskrefs jag som obotlig.

Sedan har jag något öfver 3 år lidit af svåra magplågor och kramp, i hela högra sidan, nästan förlamad vissa tider, isynnerhet under den kallare årstiden. Jag skulle nästan svälta mig, om jag skulle kunna vara ur sängen och måste då stödja mig på en stadig käpp. Nu är käppen bortlagd, och jag kan äta hvad mat som helst, och jag tillskrifver mitt tillfrisknande begagnandet af *Amerikansk Samaritbalsam från Tekniska Fabriken Röda Korset i Stockholm,* som jag en tid brukat. Som jag inte användt någonting annat alls, så kan jag säga, att det är detta välsignade botemedel, som har botat såväl mig som min hustru från grufliga och långvariga lidanden.

»Hela staden» har känt min förra hopplösa ställning och äro de lika förvånade som jag själf öfver mitt tillfrisknande.

Sala den 7 December 1891.

G. M. Erikson, *Hyttgatan N:o 9.*

I nästa månad anföres en mängd dylika intyg.

Begär priskurant från Tekniska Fabriken Röda Korset Stockholm.

(Fabriken står under *offentlig* kontroll). (J. 62) (H. 21×6)

Impregnerade

Kappor, Res-Ulstrar, Promenad-Ulstrar
och **Öfverrockar,**
för **Damer, Herrar** och **Ynglingar.**
☞ *Helsosammaste, ändamålsenligaste, varaktigaste* **Ytterplagg.**

Impregnerade **Kapp-** och **Kostymtyger**
för **Damer** och **Herrar.**

Impregnerade **Kläden** och **andra Tyger**
till **Uniformer** och **civila Drägter**
för ***Militärer, Jernvägspersonal, Skolungdom, Turister, Jägare, Velocipedister*** och ***öfriga Sportsmän.***

☞ *Vår impregnerings fördelar för klädesplagg:* ☜
Lätta att hålla **rena** från **dam, våt smuts** och **fläckar, angripas** ej af **mal, regntäta** men ej **lufttäta.**

☞ Mot mal och fläckar: ☜
Impregnerade **Möbeltyger och dylikt af ylle.**

Impregnerade **Hästfiltar** och **Hästregntäcken,**
☞ *varmare, helsosammare, varaktigare,* ☜
lättare att hålla *rena* och *mjuka* än vanliga.

Impregnerade **Pressenningar,**
mjuka, lätta, varaktiga, lida *ej* af köld eller värme, brytas *ej,* klibba *ej,* kunna hopläggas våta *utan att däraf skadas.*

☞ Mot regn, mögelfläckar, »jordslag» och röta: ☜
Impregnerad **Segelduk, Tältduk, Markisväf,**
af **bomull** och **linne,** genom sin större *varaktighet* ***billigare*** än oimpregnerad.

OBS.! Billiga, bestämda påskrifna nettopriser.

☞ En mängd rekommenderande *intyg* och *officiella rapporter* af ***Läkare, Myndigheter, Kemister m. fl.*** äro publicerade och finnas till påseende i vår nya

Utställnings- och Försäljnings-Lokal,

☞ 16 Hamngatan 16 ☜

(Sagerska huset midt för Kungsträdgården).

Svenska Impregnerings-Aktiebolaget,

(24×12) **Kongl. Hofleverantör.**

Mineralvattens Uppvärmare st. 5 Kr.
Spottkoppar af porslin st. 60 öre
Spottflaskor af blått glas st. 2 o. 3 kr.
Spottlådor af porslin, för vattenfyllning för tuberkulos-patienter st. 2,25, 2,75 o. 3,25
Morfinsprutor af horngummi st. 2 kr.
» af nysilfver » 2,50 kr.
» med asbestpackning st. 4 o. 5 kr
» af elfenben st. 4 kr.
» med glasstaf st. 4 kr.
» » » och flaska st. 4,50 kr.
» *spetsar af platina-iridium* med förgyld hylsa st. 1,75 o. 2,25
Rör för vattendrickning st. 15 öre.
Sköljkannor af bleck eller lackerad zink med slang och rör 2 kr.
Sköljkannor af porslin med slang och rör 3 kr.
Febertermometrar af jenaglas med korrektionstabell st. 2 kr.
Sårsprutor af rent tenn med tre ringar 40 gm 3,25, 70 gm 3,75
Elektriska apparater enligt särskild priskurant, som sändes på begäran gratis.
Stockholm i Maj 1892. (8) **Numa Peterson.**

Lactoserin-Cacao,

sammansatt af **renaste cacao** och **lactoserin,** enligt **W. Rehnströms patent.**

Välsmakande, kraftigt närande, hälsosam,

enligt analys och intyg af Professorerne C. R. Bergstrand och Olof Hammarsten, Med. Doktor Ch. Em. Hagdahl m. fl.

FABRIKS. MÄRKE.

Då **lactoserin** leder sitt ursprung uteslutande från mjölk, så är den i och för sig faktiskt närande och hälsosam.

Lactoserin-Cacao, som håller betydligt mindre af det svårsmälta cacaofettet, än andra cacaosorter, är således lättsmält och att rekommendera för såväl friska som sjuka personer.

Se Helsovännen den 1 Februari 1892.

Finnes att tillgå hos Herrar Specerihandlande samt i parti hos **Th. Winborg & C:o,**
Kongl. Hofleverantör.
(19×24) **Stockholm.**

Grennaforssa Brunns- & Badinrättning

Sveriges enda skrofelkälla,

öppnas 1 Maj—1 September.
Naturskönt läge vid Dansjön.
Läkarevården bestrides af Doktor **D. Fischer,** adress till 1 Maj: **Hessleholm.**
Fullständiga prospekter gratis och franko från egaren
(47×8) (G. 14480) **AD. HAGMAN,** Wexiö.

Nervsjukdomar

behandlas under innevarande års sommar från 7 Juni till 7 Augusti vid

Sätra brunn & kallvattenkur

(48×5) af *professor D:r* ***S. E. Henschen,*** adr. *Upsala.* (G. 18944.)

HELSOVÄNNEN

TIDSKRIFT FÖR

ALLMÄN OCH ENSKILD HELSOVÅRD.

Årg. 8. 1893. | UTGIFVARE D:r E. W. WRETLIND. | N:r 10 16 Maj.

Pris i Skandinavien: 2 kr. 50 öre för helt, 1 kr. 50 öre för halft år.

Innehåll: Korschelts eter-strålapparater — ett nytt botemedel. — Till hvilken bland våra hälsobrunnar skall man resa? — Mjölkfrågan och dödligheten bland barnen. — Dödligheten inom olika yrken. — Bokanmälan: En segerrik strid på lif och död mot ärftlig lungsot af *Buckley*, öfvers.; Om koleran af *E. Almqvist*. — Mot snarkning. — Mot värkande tänder. — Smärre meddelanden: Sjukligheten i riket under April; Nytt gatuläggningsämne; Två svarta och en hvit; Fosforförgiftningar. — Breflåda. — Annonsbilaga.

Korschelts eter-strålapparater — ett nytt botemedel.

Vår tid är uppfinningarnas tid ej blott på det mekaniska och tekniska utan äfven på det medicinska området. Vanligen röra sig dock uppfinningarna blott på de gamla områdena med nya medel och metoder. Kemisten upptäcker nya medikamenter att taga in, vattenläkaren finner på nya sätt att begagna vattnet, sjukgymnasten hittar på nya kroppsrörelser och nya apparater att åstadkomma dem med, elektrikern hittar på nya slag af elektriska apparater och bälten o. s. v. Sällsynt är det alltid att finna ett alldeles nytt uppslag, en ny orginell idé. Mången anser hypnotismen vara en sådan nyhet, men det är blott namnet som är nytt, saken är gammal. Huruvida det skall utrönas, att det nya botemedel, som här ofvan står såsom rubrik, äfven är gammalt, det veta vi icke. Möjligt är det, men ännu presenterar sig saken såsom splitter ny, både till namn och idé.

Uppfinnaren är en tysk kemist, nu bosatt i Leipzig, hvilken 1876—1884 på kallelse af Japans regering tjänstgjorde såsom lärare i kemi vid universitetet i Tokio och där fick rang, heder och vär-

dighet af professor. Återkommen till sitt fädernesland sysslade han bland annat med sjukas behandling medelst elektricitet och s. k. magnetisering. Han använde därvid för att få långa elektriska vågor apparater, som liknade hans nuvarande strålapparater på stativ (se fig. 1), hvilka han kopplade samman med ett elektriskt batteri. Häraf såg han god verkan. Men så hände det en dag, när patienten erfarit stark verkan af apparaten, att det vid undersökning befanns, att kopplingen vid bakteriet var afbruten. Prof. K. insåg då, att det icke var elektriciteten utan något annat som verkade. Härmed var »af en händelse» uppslaget gifvet till hans uppfinning: soleter-strålapparaten, hvilken han sedermera varierat på olika sätt i afseende på formen.

Självfva apparaten är emellertid en mycket enkel tillställning. Den utgöres af fina kedjor af koppartråd, med eller utan försilfring eller förgyllning, hvilka äro upplagda i spiral eller i zig-zag-linier på en skifva eller utefter en stång. »Strålskifvan» kan användas ensam eller förenas med en »utstrålare». Denna senare består af en cylinder med en stålbotten, garnerad med korta spiraler, som äro fästade vid en kopparring (fig. 1). Denna strålapparat (cylinder) kan användas fritt stående på 10 à 100 ctm:s afstånd från patienten, eller ock kan den genom en kedja, som går från dess botten förenas med en pall, hvars skifva består af två metaller (fig. 2). På denna pall står eller sätter sig patienten. Den förra apparaten *strålar ut* på patienten den samlade soletern; den senare *leder* densamma öfver på patienten. Ty etern — säger prof. K. — kan likasom värme öfverföras både genom strålning och ledning.

Härmed vilja vi gå något in på, huru uppfinnaren förklarar verkan af sina eterstrålapparater. De lärde antaga, att hela världsalltet uppfylles af ett ytterst fint, för oss ännu ovägbart ämne, som de kalla etern. Det är genom vågrörelser i denna eter, som ljus, värme och elektricitet uppstå. Prof. K. antager — liksom fysikern Wilhelm Weber — att denna eter består af smådelar, som rotera omkring hvarandra i alla andra kroppar. En del af dem utslungas dock i rymden. Dessa blifva fria positiva eterpartiklar, som dragas till (attraheras) af de i kropparna kvarstannande negativa eterpartiklarna. Äfven solen utsänder sådan positiv eter, som är källan till ljus, värme och lif på jorden. Men den i solstrålarna parallelt löpande positiva etern rubbas i sin bana af den negativa etern i andra kroppar. Strålapparaterna hafva nu — säger prof. K. — förmåga att samla, förtäta och rätt rikta den i luften omkring oss diffust sig rörande etern. Den sålunda samlade etern tillföres alltså till oss (eller till en växt) på ett särskildt kraftigt sätt. De fria negativa eterpartiklarna i kopparkedjorna attrahera de fria positiva partiklarna ur luften och tvinga dem att rotera omkring kedjan. Från led till led i kedjan äga aflänkningar och omvändningar i eterpartiklarnas rörelser rum. De stöta emot hvarann i olika riktningar. Så erhåller den positiva etern en påskyndad rörelse och slungas ut vinkelrätt mot skifvans område i ett knippe af *mörka* solstrålar, hvilket är starkast i midten. Etern har näm-

ligen redan i atmosfären öfverfört sina svängningar, d. ä. sina *lysande* strålar, på jordens molekyler. Alltså behöfves för apparatens verkan icke direkt solljus, d. v. s. solsken. Ja, den kan verka äfven i mörkret, enär etern finnes, äfven när solen icke lyser. Dock är verkan på natten svagare än under dagen. Flera dagar molnhöljd himmel nedsätter ock apparatens kraft. — Sålunda rättfärdigas namnet: eter-strålapparater.

Fig. 1.

Denna teori är — säger prof. K. — ingalunda en blott hypotes, ty sensitiva personer kunna *se* den eterns rörelse, som frambringas genom strålapparaten. Med sensitiva personer menar K. sådana, som äro särdeles känsliga äfven för det s. k. magnetiska fluidum, hvilket enligt hans åsikt vid magnetisering (hypnotisering?) strömmar öfver från magnetisören till den magnetiserade. Denna åsikt är visserligen i allmänhet nu för tiden öfvergifven af de s. k. hypnotisörerna, eftersom det är bevisligt, åtminstone för en stor del af

de s. k. magnetiska experimenten, att de läta förklara sig därförutan.*

Den *teoretiska* förklaringen af strålapparaterna torde väl därföre tillsvidare få anses såsom en hypotes. De faktiska verkningarna af dem måste blifva de verkliga bevisen. Då det nu i allmänhet är vid nervösa sjukdomar, som de verka — och många intyg öfver dylik verkan föreligga — så är det nära till hands att säga, det deras verkan förklaras på samma sätt som vid hypnotismen, nämligen såsom en effekt af patientens tro, d. ä. genom »suggestion». Denna invändning bemötes dock på ett särdeles kraftigt sätt af prof. K. genom apparaternas bevisade inverkan äfven på växter och dibarn. Också härom föreligga åtskilliga intyg af olika personer.

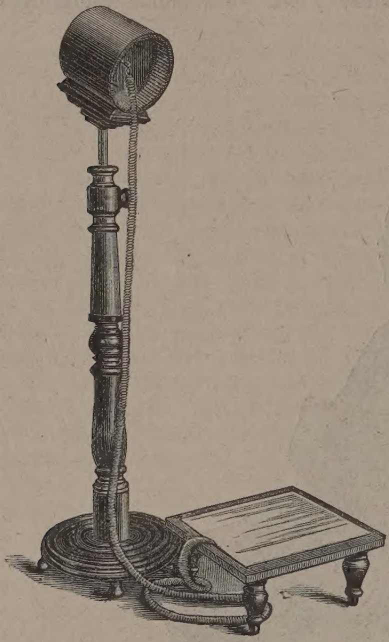

Fig. 2.

I en tysk tidskrift »Der Stein der Weisen» (de vises sten) skrifver så t. ex. den 1 December sistlidet år OSCAR KRESSE om dessa apparater, att det är konstateradt, att de kunna främja krukväxters tillväxt och blomning t. ex. endast genom en under krukan lagd skifva med kopparkedja. »Bladen — heter det — blifva större, blommorna talrikare och fullare» än på en annan likadan växt, som står på 10 meters afstånd. För att främja växtligheten på sädesfälten äro äfven särskilda strålsträngar konstruerade, som uppställas på 5 meters afstånd från hvarann eller som läggas ned på potatis- och roffält. Äfven jäsningen af alkoholhaltiga drycker samt vins s. k. mognande (förädling) skall kunna främjas af dessa apparater.

I afseende på användning för sjuka visa de sin verkan egentligen vid nervsjukdomar, såsom nervsmärtor, sömnlöshet, nervsvaghet o. s. v., ehuru äfven andra kurer berättas.

Märkligt nog erhöllo dessa apparater emellertid guldmedalj i Halle i Augusti 1891 vid en hygienisk utställning »für volksverständliche Gesundheits- und Krankenpflege». I skrifvelsen,

* Jämför emellertid härmed prof. LUYS upptäckt om hypnotiserades förmåga att se magnetiska utströmningar (Hälsov. n:r 9 sid. 133).

som åtföljde medaljen, undertecknad af direktor Eckhoff (Stuttgart), heter det: »Vi hafva genom egna iakttagelser och talrika försök öfvertygat oss om, att edra eter-strålapparater i verkligheten tillföra människokroppen lefvande kraft, som den efter behof kan an-

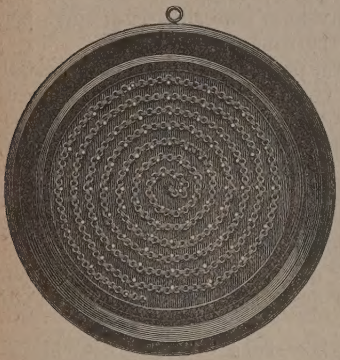

Fig. 3.

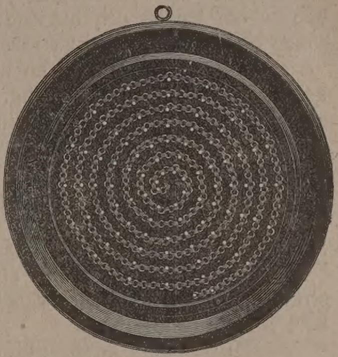

Fig. 4.

vända till sjukdomars botande och stegradt arbete. Särskildt märkte vi en välgörande verkan på nervsystemet. Vi tvifla icke på, att Ni i edra eter-strålapparater tillfört läkekonsten en ny läkefaktor och glädja oss åt, att vi såsom de förste kunna uttala för Eder detta erkännande. Äfven på befordran af blommors växtkraft genom eter-strålapparterna hafva vi sett bevis».

Fig. 5.

Enligt en beskrifning i den här utkommande industritidningen Norden den 3 sistl. Mars af ingeniör A. F. Westerlund, som här har apparater till salu, förekomma de i hufvudsakligen följande hufvudtyper: stativapparat med svag och stark utstrålare (fig. 1 och 2), väggapparat med d:o d:o strålskifva (fig. 3 och 4), strålväska, strålampel, växtstrålskifva (fig. 5) och växtstrålstänger.

Fig. 1 visar en *stativappavat* under användning. Denna apparat består af en utåt riktad sugskifva med spiralformigt anordnad metallkedja och en strålsida framför en skifva af stål och zink med många korta, i spiral vridna koppartrådar. För vissa fall kombineras denna apparat medelst en kopparspiral med en kopparzinkplatta, såsom fig. 2 visar.

Väggapparaten skiljer sig från stativapparaten, fig. 1, endast däri, att här är själfva strålapparaten fästad på en konsol, så att den bekvämt kan fästas på en vägg.

Fig. 3 och 4 visa den enkla *strålskifvan*, hvaraf fig. 3 visar sugsidan och fig. 4 utstrålningssidan. Båda sidorna hafva en

spiralformigt anordnad sammanhängande kedja af koppar, ofta försilfrad eller förgylld.

Strålväskan skiljer sig från strålskifvan (fig. 3 och 4) endast däri, att kedjan icke är lagd på båda sidorna af en träskifva, utan är fastsydd på och omgifven af tyg. Medelst ett band kan den hängas om halsen och bekvämt användas icke allenast af sjuka personer utan äfven af friska såsom sportsmän, jägare m. fl.

Strålampel består af en skifva, på hvars undre sida en metallkedja är anordnad, såsom fig. 4 visar. Häröfver befinner sig en glasklocka. Apparaten upphänges i sof- eller arbetsrummet så, att mellan dess öfre kant och taket är minst två handsbredders mellanrum.

Fig. 5 visar en *växtstrålskifva* för befordran af växtligheten hos krukväxter. Här är den öfra sidan försedd med en stjärnformigt anordnad kedja af koppar, oftast försilfrad.

Växtstrålstången består af en massiv metallkärna, hvarå flera strålkroppar äro skjutna. Emellan dessa strålkroppar är en metalltråd lindad i spiralform.

»Huru länge en bestrålning bör räcka — heter det vidare i den anförda artikeln — beror dels på det önskade resultatet och dels på den bestrålade personens emottaglighet därför; den kan räcka från några minuter till en hel natt, den kan godtyckligt ofta återupprepas eller blott förnyas hvar annan, hvar tredje eller hvar fjärde dag. Så snart som någon obehaglighet kännes under apparatens begagnande, såsom tyngd i hufvudet, en oangenäm känsla i hela kroppen eller uppretning, så afbrytes bestrålningen. De erhållna obehagliga intrycken försvinna snart och blifva vid fortsatt användning af apparaten allt svagare och svagare».

»Friska personer erhålla genom regelbunden användning af strålskifvan eller strålapparaten mycket snart en stor ökning af sin arbetsförmåga, så väl andlig som kroppslig, minnet blifver bättre, nerverna kraftigare, så att sorger och bekymmer lättare fördragas; människans hela väsende blifver märkbart lugnare».

»Det bör slutligen anföras, att strålapparatens inverkan icke direkt förnimmes af alla människor, men dock hos bortåt tre fjärdedelar däraf erfares tydliga intryck: hos en del en kall, hos andra en varm fläkt, en stickning i händerna, en dragning i armmusklerna. Många personer känna en darrning genomgå kroppen. De ofvan anförda hälsobringande verkningar inträda äfven om man icke har dessa känningar, dock fortare om sådana uppstå. Strålapparaternas verkningar äro dock så måttliga, att man svårligen kan skadas genom ett omåttligt bruk däraf. Deras verkan är därför mindre synbar och för tviflare ofta otillräcklig. För att öfvertyga sådana personer har professor Korschelt låtit utföra en jättestrålapparat med 2 meters diameter, hvarmed så kraftiga fysiologiska verkningar erhållas, att många däraf erfara dödsångest».

»Strålapparaten tjänar äfven till att befordra växtligheten hos växter. För krukväxter användes den i fig. 5 framställda apparaten, hvarpå blomkrukan då och då ställes. Med större apparater med

vinkelrätt mot sin axel roterande eterströmmar hafva de gynnsammaste försök i stor skala blifvit gjorda af vinodlare, jordbrukare och trädgårdsmästare».

I ett senare tillägg skrifver anf. förf. följande: »Uppfinnaren har konstaterat, att försilfrade och förgyllda kopparkedjor verka väsentligt annorlunda än enkla kopparkedjor. Därför rekommenderas till kroppsarbetande personer apparater med kopparkedja, till personer med ringa blod eller sådana, som äro förfinade och nervösa, de med försilfrade kedjor, och till personer, som arbeta med förståndet, hafva själsarbete, sådana med förgyllda kedjor».

Priserna på dessa apparater, för hvilka patent här är begärdt, äro med frakt och tull för växtstrålskifvor 3—5 kr., för strålskifvor och strålamplar 11—22 kr. samt för vägg- och stativapparater 23—55 kr.

Ifrån läkare-världen iakttages ännu tystnad om hela denna uppfinning. I inga medicinska tyska tidskrifter ha vi sett densamma omtalad. Men erfarenheten är den bästa läromästaren, och erfarenheten skall väl äfven här till sist gifva ett exakt omdöme, huru svårt det än är på det medicinska området att få rätt på orsak och verkan, då samma verkan kan komma af flera olika orsaker.*

Till hvilken bland våra hälsobrunnar skall man resa?

Denna fråga gör sig mången i dessa dagar. I föregående årgångar hafva vi i allmänhet talat om brunns- och badresor samt äfven i korthet redogjort för våra egna mest använda kurorter. Vi hafva därvid äfven framhållit, att olikheterna dem emellan på det hela taget icke äro så synnerligen stora, hvarför valet af kurort ofta blir och äfven kan få vara en »smakfråga» för patienten eller hans läkare. D. v. s. man väljer den ort, som passar efter ens smak, ens kassa eller ens förtroende till läkaren vid kurorten.

(Se härom Hälsovännen 1886 sid. 137, 1887 sid. 173, 1890 sid. 153, 1891 sid. 111, 123 o. 137 och 1892 sid. 153).

Men vi hafva i dag en särskild anledning att återkomma till ofvanstående fråga. Vid täflan mellan våra egna många olika hälsobrunnar, hvilka ju nästan alla äro idel järnkällor, har mycket tal varit om, hvem som är starkast, d. v. s. hvem som håller mest järn. Man har trott — och läkarne hafva gjort så med — att, då dessa källor visade sig synnerligen nyttiga mot bleksot, blodbrist och flera dylika sjukdomar, som kunna tillskrifvas en ringa blodmängd eller ett svagt blod, deras verkan bestod uti, att järnet ingick i blodet och stärkte detta, eftersom blodet i vår kropp är järnhaltigt. Visserligen

* Hälsovännens utgifvare har för afsikt att instundande sommar göra försök och rön med dessa apparater å sjuka, som komma att besöka Djursätra hälsobrunn. Experimenten synas åtminstone icke kunna vara farliga för någon.

visste läkarne, att denna järnhalt i blodet (eller rättare i de röda blodkropparna) var så ytterst ringa, att man ur de flesta hälsokällor kunde på en eller ett par dagar dricka in i sin mage så mycket järn, som fanns i hela kroppen. Men då det mesta synbarligen gick sin väg igen ur tarmen under form af svafveljärn i exkrementerna, så fick man ju fortsätta kuren några veckor och hoppas, att ju mera järn, som fanns i vattnet, desto mera stannade kvar i kroppen.

Läkarne hafva emellertid under lång tid varit tvifvelaktiga om den *större* nyttan af de *starkare* järnvattnen, hvilka icke sällan mera frestade på matsmältningsorganerna. Senaste rön på den experimentella medikamentlärans område synas hafva gifvit dem rätt häri, ja, mera än de väntade. Dessa rön hafva nämligen ådagalagt, att järn under form af *oorganiska* föreningar alls icke uppsuges i tarmen eller ingår i blodet, d. v. s. intet, alls intet af det järn, som finnes i våra hälsovatten ingår i kroppen, utan det hafver sin naturliga utgång. Endast sådant järn, som finnes såsom *organisk* förening i växters eller djurs väfnader, d. v. s. i vår föda kan komma oss till godo.

Men göra då de järnhaltiga hälsovattnen alls ingen nytta? Jo, först och främst göra de nytta såsom allt annat vatten, i det att de befordra ämnes-omsättningen och lifsverksamheten i organismen. Men för det andra hafva de en *indirekt* verkan. Järnet uti dem binder delvis det svafvel, som finnes i våra födoämnen, och afgår, såsom ofvan sades, i form af svafveljärn. Men på grund häraf kan organismen bättre göra sig till godo de järnhaltiga föreningar, som finnas i den naturliga födan och därigenom stärkas. Men för detta ändamål behöfva ingalunda så stora järnmängder införas i tarmkanalen, att därigenom den senares välbefinnande sättes på spel.

Olikheten i värde af de olika järnkällorna kan bestämmas, fastheldre än genom järnhalten, genom vattnets olika renhet från organiska föreningar, olika fördraglighet för en svag mage på grund af andra möjliga ingredienser samt olika verkan genom andra salter än järnsalterna. — Hvad angår dessa sidor af saken, så är skillnaden mellan våra järnkällor icke i allmänhet så stor. Rörande halten af organiska ämnen äro icke för alla bland dem tillfredsställande undersökningar gjorda. Åtskilliga torde i det fallet lämna åtskilligt öfrigt att önska. I afseende på fördraglighet för en svag mage är det ensamt Porlavattnet, som kunnat häfda en viss företrädesrätt framför andra våra vatten på grund af sina källsyror. Vid andra brunnar söker man dock numera vinna samma resultat genom att tillsätta Carlsbader- eller andra alkaliska vatten (eller salter) till den naturliga källans vatten. — I afseende på andra ingredienser än järnsalt, är det egentligen blott Ronneby, som kunnat hos oss häfda åt sig en särskild plats genom den stora mängd alun, som finnes i detta vatten. Därigenom torde detta vatten möjligen hafva en särskild kraft mot vissa slag af njurlidanden och katarrer, men i stället är det kanske det för magsäcken mest frestande af alla våra hälsokällor.

Mjölkfrågan och dödligheten bland barnen.

Vid Hälsovårdsföreningens senaste sammanträde här den 30 April var till öfverläggningsämne uppsatt: Om rätta sättet att använda komjölk vid späda barns artificiella uppfödning. För den intressanta diskussionen redogör Dagens nyheter sålunda:

Prof. O. Medin inledde frågan och framhöll den stora dödligheten hos barn i den spädaste åldern och nödvändigheten af, att de i synnerhet under denna tid finge en passande föda. Statistiken visar oss, att 10 proc. af de barn, som födas i vårt land, dö redan i sina första lefnadsår, och att ännu svårare förhållande särskildt framträder i Stockholm, i det att de här under första lefnadsåret döda barnens antal uppgår till 17 à 18 proc. af de föddas. Ännu mer förfärande siffror framträda, om man granskar förhållandet i detta stycke i hela Europa. Af de 13 millioner barn, som årligen födas i vår världsdel, dö nämligen nära $^1/_4$ eller ungefär 3 millioner redan i det första lefnadsåret. De sjukdomar, hvilka orsaka denna oerhörda dödlighet hos de späda barnen, härröra till en väsentlig del af rubbningar i matsmältningsorganen, och det framgår häraf, huru viktigt det är att skaffa de späda små en passande föda. Att digifning är det bästa uppfödningssättet vore naturligt, och tal. hoppades, att ingen moder numera ville undandraga sig från att amma sitt barn, men om detta vore omöjligt för modern, och ingen god amma kunde erhållas för barnet, utan detta måste uppfödas på artificiell väg, var komjölken, som till sin sammansättning tämligen nära liknade kvinnomjölken, det bästa födoämne man kunde välja. Det vore emellertid härvid af stor vikt att tillse, att den komjölk, barnet erhölle, vore i alla afseenden god. Synnerlig vikt borde fästas vid, att den kom från friska kor, hvilka utfordras ändamålsenligt, att den från och med mjölkningen hållits väl ren, att den hade en hög fetthalt, men ock att så väl fetthalten som mjölkens beskaffenhet i öfrigt vore konstant. Tal. hänvisade till, att sådan mjölk kunde erhållas från Stockholms mjölkförsäljningsaktiebolag och erinrade, att det var analyser af nämnda bolags mjölk, hvilka åberopats vid de jämförelser tal. gjort.

Vikten af mjölkens renhet förbisågs oftast. Man tänkte sig vanligen, att allt skadligt, som måhända funnes i mjölken, kunde förstöras genom kokning, men om ock de flesta af de i mjölken inkomna bakterierna kunde därigenom dödas, så upphäfdes dock icke genom mjölkens kokning den skada, som däri inkommen orenlighet orsakat. För sterilisering af den mjölk, som skulle lämnas de späda barnen, hade tal. inventerat en apparat, hvilken säldes till ett pris af 3 kr. och således var tillgänglig äfven för de mindre bemedlade.

Medicinalrådet R. Wawrinsky omnämde hvad som, efter det mjölkfrågan 1884 behandlats af föreningen, blifvit åtgjordt för, att hufvudstadens invånare skulle kunna erhålla en god mjölk. Den stadga för mjölkhandeln i Stockholm, som 1886 utfärdats, hade ovedersägligen varit till stor nytta, och man kunde nu tryggt säga, att den inom hufvudstaden i allmänhet tillhandahållna mjölken långt mindre än förr vore förfalskad och i allmänhet rätt god, men då en verkligt

fullgod mjölk icke kunde erhållas utan kontroll äfven öfver ladugårdarna, hade nämnda stadga naturligen icke kunnat uträtta, hvad härutinnan vore önskligt, och en enskild kommitté under namn af Stockholms mjölkkommission hade därför bildats under ordförandeskap af underståthållare Bråkenhielm för att åstadkomma en i alla afseenden fullständig mjölkkontroll. Landtbrukarne hade emellertid i allmänhet tyckt, att kommissionens föreskrifter vore allt för stränga, och ej mer än en enda producent hade därför ställt sig under kommissionens kontroll; men denna enda, Stockholms mjölkförsäljningsaktiebolag, vore emellertid så mycket större, i det bolaget småningom uppställt 354 st. kor i de ladugårdar, hvilka det uppfört enligt de af kommissionen lämnade föreskrifterna.

Tal. förevisade därefter ritningar till ett par af dessa ladugårdar vid Hjortsberga och Mölnbo, hvilka tal. betecknade såsom verkliga mönsterladugårdar.

Prof. L. Stahre redogjorde för skötseln af den kontrollerade mjölken allt ifrån dess mjölkning till dess utsändning till allmänheten från den nära intill Norra stationen belägna lokalen i huset n:r 34 Torsgatan och meddelade därjämte resultaten af de undersökningar af denna mjölk, som tal. under några år dagligen företagit.

Statsveterinär G. Kjerrulf omtalade, hvad honom ålåg såsom kontrollant öfver kobesättningarna i de ofvan omnämnda, under Stockholms mjölkkommissions kontroll ställda ladugårdarna. Ingen ko finge där inställas, utan att den först af tal. blifvit undersökt och befunnits frisk. Alla korna undersöktes åter ungefär hvar 14:de dag, och det eftersågs noga, att korna ej utfordrades på annat sätt än som kommissionen medgifvit. Tal. hade under en nyligen företagen resa genom Danmark, Tyskland och Holland eftersett, hvad som i utlandet gjorts för en verkligt fullständig kontroll af den mjölk, som tillhandahölles de större städernas invånare, men han fann sig icke i detta hänseende ha haft mycket i utbyte af denna sin resa. Om tal. betraktade, hvilka resultat som sträfvandena i denna väg haft å de platser i utlandet, hvilka han besökt, jämförda med resultatet af Stockholms mjölkkommissions verksamhet, fäste han sig i synnerhet vid två omständigheter. Under det att Stockholms invånare nu kunde erhålla en på omnämdt sätt kontrollerad mjölk från 354 kor och 3,200 liter dylik mjölk nu af Stockholms mjölkförsäljningsaktiebolag dagligen utlämnades i hufvudstaden, voro i den nya kontrolladugården i Berlin uppställda blott 140 kor, och i Dresden, Stuttgart och Karlsruhe fanns också blott en kontrolladugård i hvarje stad med 30 till 50 djur i hvardera, hvadan dessa städers invånare dagligen tillhandahöllos jämförelsevis mycket små kvantiteter mjölk, för hvilken de dessutom fingo betala ett pris af från 40 till 54 öre pr liter, under det att priset å Stockholms mjölkförsäljnings kontrollerade mjölk endast utgjorde från 16 till 25 öre pr liter. Två omständigheter påpekas därför: den relativt stora mängd kontrollerad mjölk, som tillhandahålles Stockholms invånare, och det relativt billiga pris, hvartill de erhöllo den samma.

Prof. K. Linroth ville, med anledning af de insinuationer som ofta förekommit, att medlemmarna i Stockholms mjölkkommission vore

ekonomiskt intresserade i deras af föregående talare omnämnda arbete, här förklara, att ingen af de medlemmar i kommissionen, hvilka blifvit valda af Stockholms hälsovårdsnämnd och Läkaresällskapet, hade någon som helst ersättning för sitt arbete, ej heller vore på minsta sätt intresserade i den affär, som nu stode under kommissionens kontroll. Kommissionens hygieniker hade ersättning för sina direkta resekostnader och dess kemist och veterinär jämväl för sitt icke obetydliga arbete, men dessa ersättningar utbetalades icke af mjölkproducenterna utan af kommissionen, till hvilken producenterna vore skyldiga att erlägga en viss afgäld för hvarje under kommissionens kontroll försåld liter mjölk. Det förekom tal. önskligt, om många af Stockholms mjölkkonsumenter kunde direkt i kontroll-ladugårdarna förvissa sig om de där inställda kornas äfvensom mjölkens skötsel, och tal. föreslog därför, att de som önskade detta måtte förena sig om en gemensam utflykt till Mölnbo.

Dödligheten inom olika yrken.

Vistandet på landet har alltid ansetts vara det bästa medlet att uppnå en hög ålder, och denna åsikt har fått ytterligare stöd genom undersökningar, som företagits af den kända franska statistikern mr *Jaques Bertillon.* Han har nämligen därunder funnit, att i Frankrike, England och Schweiz förorsaka de *yrken, som tillhöra jordbruket,* det minsta antalet för tidiga dödsfall.

Näst efter de jordbrukande klasserna komma *kolgrufvearbetarne,* hvilka, om de icke vore utsatta för olyckshändelser och delvis äfven inflammatoriska sjukdomar i lungorna, skulle kunna uppvisa en låg dödssiffra både i Frankrike och England. Lungsot är mycket sällsynt bland dem, som uppehålla sig i kolgrufvorna, och det tyckes, som om koldammet och den höga temperaturen äro farliga fiender till detta människoslägtets stora gissel. *Arbetare i järngrufvor* åtnjuta likaledes god hälsa, medan motsatsen äger rum i Cornwall och andra platser, hvarest bly, koppar m. fl. malmer brytas ur jordens innandöme. Mr *Bertillon* klassificerar äfven *bergsarbetare i stenbrott,* hvarest sten, skiffer eller krita brytes, bland dem, hvilkas dödssiffra är hög. För det mesta anställa lungsot och andra lungsjukdomar stora härjningar bland dem.

Mer gynnade äro däremot *maskin- och mekaniska arbetare* samt *grofsmeder,* men det bör därvid ihågkommas, att personer använda inom dessa handtverk vanligen äro personer af robust kroppskonstitution. *Knifsmeder* äro ofta utsatta för lungsot, och så är äfven förhållandet med *urmakare,* i synnerhet i Schweiz, medan *juvelerare, silfverarbetare, stenslipare, arbetare i brons, förgyllare, stålstickare* och *låssmeder* hafva medellifslängd både i Paris och på andra orter. I samma kategori, som de senast nämnda, kunna äfven inrangeras *konstsnickare* och de, som sysselsätta sig med arbete i trä i allmänhet, under det att bland de mer kortlifvade af samhällets medlemmar be-

finna sig *vagnmakare, hjulmakare, sadel- och seldonsmakare, bomullsväfvare, knapparbetare* — i synnerhet i Paris — samt engelska, men icke franska *hattmakare.*

Den stora dödligheten bland brittiska hattmakare härleder sig från deras omåttlighet vid förtärandet af starka drycker, medan däremot deras franska kolleger äro nyktra och hafva lättare att fördraga den upphettade temperatur, hvarunder deras arbete äger rum. Detsamma kan äfven i allmänhet sägas om Paris' *skräddare.* Liksom hattmakarne decimeras äfven brittiska *barberare* genom alkohol och lungsot, medan de franska barberare lefva längre. Beträffande *skomakare* är förhållandet omvändt. De engelska och schweiziska skoarbetare hafva längre lifslängd än de franska. *Slaktare* och *mejerister* uppnå jämförelsevis hög ålder, medan *garfvare* dö i stort antal efter uppnådda trettiofem år. *Borst-* och *kammakare* äro icke långlifvade, hvaremot *mjölnare* och *bagare* börja falla ifrån först med medelåldern både i Frankrike och England; detsamma är förhållandet med *glasmästare* och *målare. Glasblåsare* och *porslinsarbetare* äro — något som är nästan öfverflödigt att nämna — bland de mest kortlifvade.

Boktryckare visa, enligt mr Bertillon, en hög dödsprocent inom alla åldersklasser, och särskildt bland de engelska och schweiziska typograferna är lungsot mycket vanlig. Höga dödssiffror visa såväl *åkare* och *droskkuskar* i England och Frankrike som *lokomotivförare, eldare, järnvägskonduktörer* och *banbetjäning.* De, som äro anställda *vid post- och telegrafverken,* visa i allmänhet en medellifslängd, något som också är förhållandet med *bodbiträden, kontorister, sockerbagare* och personer, som bearbeta *tobak. Frukt-* och *specerihandare* äro i hög grad gynnade, men *värdshusidkare* visa en stor dödlighetsprocent i Frankrike, Schweiz och England, i hvilket sistnämnda land äfven årligen inträffar ett stort antal dödsfall bland *fisk-* och *fogelhandlare.* I afseende å de lärdare yrkena anmärker mr Bertillon, att en protestantisk *kyrkoherdes* patriarkaliska lif tyckes vara mest bidragande till hög ålder, i hvilket hänseende äfven den katolske presten är gynnad. *Lagkarlar, ingeniörer, arkitekter* och *skollärare* åtnjuta en tämligen lång existens, men bland *apotekare, skulptörer* och medlemmar af *de artistiska yrkena* i allmänhet är dödligheten hvarje år rätt betydlig. Äfven *lärare i musik, dans* och *fäktning* hafva, att döma af mr Bertillons statistik, ringa utsikt att täfla med Methusalem. P. T.

Bokanmälan.

En segerrik strid på lif och död mot ärftlig lungsot, *af d:r J. M. Buckley, öfversättning. — Stockholm, K. A. Janssons förlag — 96 sid. 8:o. Pris: 75 öre.*

Under ofvannämnda titel skildras egentligen historien om en ung man, som, på grund af släktanlag och redan inträdda symptomer af lungsot, var dömd till en snar död, men som räddades genom ett

hygieniskt lefnadssätt och begagnandet af en enkel andningsapparat efter uppfinnaren kallad *Howes tub.* Syftet med denna apparat är att framtvinga ett slags lunggymnastik. Apparaten är helt enkelt en rörpipa, som lätt tillåter inandning, men som försvårar utandningen, så att därvid en viss ansträngning måste äga rum. Föröfrigt meddelas, att många andra med framgång användt detta enkla medel, om hvilket otvifvelaktigt kan sägas åtminstone så mycket, att det icke är farligt att försöka.

Boken innehåller i öfrigt riktiga tankar och råd rörande nödvändigheten för lungsjuka af ren solig luft, af blandad men fettbildande kost, af rörelser i fria luften, bäst ridning o. s. v. Vattenbehandling omnämnes däremot icke, hvilket är en brist. Förf. menar, att resor till aflägsna orter, till s. k. klimatkurer, är onödigt, ty man kan vanligen på nära håll erhålla ren och god luft, hvilket är hufvudsaken.

Det blir en alltmera stadgad åsikt äfven bland de lärde: 1:o) att lungsot är botlig, 2:o) att intet specifikt inre medel finnes mot densamma, utan 3:o) att botemedlen måste sökas i ett efter den sjuka afpassadt hygieniskt lefnadssätt. Då denna bok, som är i fråga, bygger på samma grunder, så anse vi den vara väl på sin plats att populärt påpeka samma saker.

Howes tub synes ju också ha rationell grund för sig, och då densamma kan mot den ringa summan af 2 kr. 50 öre fås hos förläggaren till den anmälda boken, så må ju de som vederbör, pröfva densamma, utan att dock därtill allena sätta all sin lit.

Om koleran, *dess sätt att utbreda sig och dess sätt att smitta af Ernst Almqvist, professor. — Med en kolerakarta öfver Sverige. — Stockholm 1893, 30 sid. 8:o. Pris 25 öre.*

Förf. vill i denna skrift afhandla endast frågan om kolerans sätt att utbreda sig och smitta, men har till sist äfven några ord om karantäner. Med stöd af en kolerakarta och af tabeller öfver kolerans utbredning vid olika epidemier i Sveriges städer, vill förf. bestyrka den äfven annorstädes gjorda iakttagelsen, att farsoten utbreder sig mest utefter vattenvägarna. Därföre hafva hos oss trakterna kring Stockholm och Göteborg samt de centrala vattenvägarna, utgående från dessa städer, varit mest hemsökta. Många kustorter och största delen af landets inre provinser hafva varit alldeles fredade för farsoten. Våra städer hafva under åren 1834—1873 haft 124 epidemier. Den svåraste var i Jönköping 1834, då 14,5 proc. af invånarne afledo. I Göteborg var samma år dödligheten blott 8,7 samt i Stockholm 4,4. Bland städerna hafva 29 haft flera epidemier, men för flertalet af dessa (22) var den första epidemien den svåraste.

Förf. anser kolerabacillen vara kolerans »yttersta orsak», men han är icke »kontagionist» i Kochs mening, d. v. s. han tror icke, att bacillen blott behöfver direkt öfverföras för att alstra sjukdomen. Han är ej heller »lokalist» i Pettenkofers mening, så att markens porösa beskaffenhet är ett nödvändigt villkor för farsotens spridning. Men han erkänner, att smuts befordrar sjukdomens utbredning; dock

»säkert veta vi icke, huru lokalen inverkar». — En fullt verksam karantän tror förf. höra till de största sällsyntheter. Vid kommande epidemier tror han emellertid, att de gjorda hygieniska förbättringarna i våra städer skola visa sin betydelse att minska sjukdomens utbredning.

Mot snarkning.

Hvarje människa har sina egenheter. Flertalet af dem äro dock lätta att fördraga. Men en vana, som består i att, ofta i de mest olika tonarter, frambringa en allt annat än ljuflig nattmusik, och som förstört sömnen för mången, är den obehagliga vanan att snarka. Det värsta med denna vana eller rättare ovana är, att hvem som helst utan åtskillnad kan angripas däraf, och att man icke blir medveten därom förr, än någon annan gör en uppmärksam därpå. Beträffande sättet att göra sig fri från denna ovana, så skilja sig de olika åsikterna ganska mycket. Den egentliga orsaken är mycket ofta att söka i *kroppens läge i bädden*, jag menar *läge på ryggen*. När man ligger på ryggen, böjer sig hufvudet baköfver, i synnerhet om en fjäderkudde tjänar till underlag. Därigenom kommer underkäken att sjunka ned, munnen öppnar sig och den gräsliga snarkningen begynner.

Man undvike därföre att ligga på ryggen. Utom denna fula ovana medför ryggläget äfven andra olägenheter, hvilkas följder kunna blifva farliga för vårt hälsotillstånd.

Man försöke blott en gång att ligga på högra sidan och låte därvid hufvudet ligga så högt som möjligt på en med hästhår, halm eller dylikt fylld kudde, hvilken användes så, att tomrummet mellan hufvud och skuldror utfylles.

Jag afråder från att ligga på vänstra sidan. Genom lefverns tryck på magen kan framkallas oordning i matsmältningen och i följd däraf stockning i blodomloppet.

Att sofva på högra sidan med hufvudet liggande högt är af alla medel det enda bepröfvade mot den besvärliga ovanan att snarka.

Mot värkande tänder.

Då tänder värka, beror det på, att tanden är skadad, så att nerven ini tanden är angripen eller ofredas af luft eller mat. Eller ock beror plågan på en sjukdom i tandroten eller tandrotens benhinna, ja kanske blott därpå att roten är mer eller mindre blottad. I det senare fallet kan man lindra värken genom värme, t. ex. varma mjölpåsar, varma fördelande kryddor o. s. v. Ofta måste tanden dock tagas ut.

Det förra slaget af värk är den vanliga. Vanligen tillgripes äfven då tandens utryckning. Men riktigare är att döda nerven och

fylla tanden, då den ännu länge kan sitta kvar, ifall den icke redan är alltför mycket förstörd. — Men icke alla ha tillgång till tandläkare. I så fall kan man själf tillreda sig ett nervdödande medel enligt följande föreskrift.

Man smälter 4 gram hvitt vax och tillsätter 2 gram karbolsyrekristaller och 4 gram kloralhydrat och omrör väl, tills allt är upplöst. Nu neddoppas tunna lager, af »renad bomull», som därefter får torka. Denna medicin-bomull kan nu förvaras i en flaska eller annat litet slutet kärl. Vid behof afklippes en liten bit, värmes och placeras i den ihåliga tanden, där sudden snart hårdnar till. Alla sakerna finnas å apoteken och äro billiga.

Smärre meddelanden.

Sjukligheten i riket under April månad har — enligt rapporter till Eira från 85 orter om 8,817 sjukdomsfall — varit betydligt minskadt, (i mars 11,510 fall). De viktigaste sjukdomarna hafva förekommit med följande antal fall: Influensa 587 å 56 orter (mot 2,763 å 68 orter i Mars); skarlakansfeber 428 fall å 44 orter, difteri 231 å 28 orter, mässling 139, nervfeber 69, kikhosta 392, akut reumatism 302, (mot resp. 418, 450. 135, 27 och 319 i Mars); halsfluss 981, gastricism och dylikt 331, akut diarré 999 (mot resp. 1,097, 331 och 976 i Mars); lungkatarr 3,242, lung- och lungsäcksinflammation 920, strypsjuka 19, barnsängsfeber 7, samt rödsot 36.

Nytt gatuläggningsämne. Sedan man på de mest trafikerade gatorna i Glasgow profvat olika slag af sten- och träbeläggning, har man nu för afsikt att delvis stenlägga den starkt trafikerade Buchanangatan med eldfast Omoaklinker. På de ställen, som skola beläggas, är körtrafiken ovanligt stor. Stenarna hafva genomskärningar af 22,86 cm., 12,7 cm. och 7,62 cm. Teglen skola läggas på ett fast underlag. För att hindra vattnets genomsipprande eller beläggningens förstörande genom köld läggas tunna träplattor mellan fogarna, och den öfriga delen af fogen igensmetas med cement, så att man får en fullständigt jämn och vattentät yta. Det är redan pröfvadt, att stenarna ej blifva glatta genom nötningen, utan ytan erbjuder tillräcklig friktion, så att hästarna ej behöfva halka. Priset är ungefär 4,2—5,4 mark för kvadratmetern.

Två svarta och en hvit. »Frida Sjöblom, en svenska i den lilla staden Perint, Ill., har under ett år varit gift med en neger därstädes. Härom dagen nedkom hon med trillingar, af hvilka två hade samma hudfärg som fadren, då däremot den tredje var hvit lik modren», — berättade nyligen en amerikansk tidning.

Historien är otrolig, emedan barn af en hvit och en svart blifva mulatter, d. ä. hvarken hvita eller svarta. Skulle en moder få olikfärgade barn, som här säges, skulle detta betyda, att de hafva olika fäder. Men ej nog därmed. Det skulle äfven betyda, att modern har en dubbel eller åtminstone helt klufven lifmoder. Annars kan hon icke på olika tider blifva häfdad af olika män.

Fosforförgiftningar. I en profföreläsning, som docenten C. Th. Mörner nyligen hållit i Upsala (om patologisk-kemiska förändringar vid akuta fosforförgiftningar) meddelade han bland annat följande om fosforförgiftningar i Sverige:

Af de till medicinalstyrelsen under sista 20 åren inrapporterade förgiftningarna voro ej mindre än 39 proc. fosforförgiftningar. I regel voro de afsiktliga, och vore försök till fosterfördrifning vanligaste orsaken. Af de sista 20 årens fosforförgiftningar kommo 95 proc. på kvinnor, de flesta i unga år, och man har fått följande procent för anledningarna: Försök till fosterfördrifning 86 proc., självmord 10 proc., mord 3 proc., olycksfall mindre än 1 proc.

Fallen hafva oupphörligt tilltagit, så att under åren
1872—75 inträffade 30 dödsfall af fosfor, 1876—78 inträffade 41 dödsfall af fosfor,
1879—81 » 69 » » » 1882—84 » 95 » » »
1885—87 » 131 » » » 1888—90 » 190 » » »
och under de båda sista åren hade dödsfallen genom fosfor redan stigit till 187.

Så godt som alltid användes till förgiftningen fosfortändstickor. Föreläsaren uttalade sig ock för förbud både mot fabrikation och införsel af dessa slags tändstickor.

Breflåda.

132. **J. V.** 1) Mjukt bröd kan alltid ätas utan skada för dåliga magar, om det är väl bakadt, väl förvaradt och väl tuggadt. — 2) I hampfrö-vällingen skola hampfröna krossas. Vällingen fördrages bra af svaga magar. — 3) Då dibarn »icke med smak taga bröstet» beror det på en dålig bröstvårta eller på en dålig mjölk eller på sjukdom hos barnet, vanligen i munnen eller i magen.

133. **Enkling i landsorten.** Eder ofta åstadkommande förkylning med katarr i svalg och strupe (laryngitis) bör vid eder höga ålder (69 år) föranleda eder att i kall och blåsig väderlek begagna respirator, om Ni icke kan hålla er inne. Till lindring af hostan kan Ni begagna invärtes varma simmiga drycker (hafresoppa, linfrövatten) med honing eller lakrits samt till natten Roséns bröstdroppar. — Inandning af varma vattenångor är äfven att tillråda, 10 à 15 minuter 2 à 3 gånger på dagen. Uppkokt vatten slås i ett handfat, hvaröfver man andas, medan hufvudet är betäckt med en filt. Är hostan icke alltför retsam kan ½ tesked tallbarrsolja slås i detta vatten.

Att öppna pulsådern på en död kan icke anses oberättigadt, om sådant löfte är gifvet och döden är otvetydig.

134. **Frk.** För bottagande af hår göres en salfva af Svafvelbarium 10 gm, Zinkoxid 15 gm och Stärkelse 15 gm, som utröres med vatten till en tunn gröt, hvilken under 10 minuter får ligga i ett papperstjockt lager på det hårbevuxna stället. När gröten borttages följer håret med. Hvarom icke, göres försöket om efter ett par dagar. — När håret växer upp på nytt förnyas kuren.

135. **Krank.** Ni lider af en svår katarr i groftarmen, som under läkares öfvervakande bör behandlas med insprutningar och diet.

136. **R. T—n.** Att händerna domna, när Ni skall somna, beror troligen på otjänligt läge i bädden eller på för ringa betäckning.

137. **Leo.** Mot reumatisk värk kan till varma bad med fördel sättas 1 à 2 teskedar tallbarrsolja, som hemköpes från apotek. Att låta borsta och gnida sig på de sjuka ställena är nog bra, men bör ske måttligt, om tallbarrsolja brukas. Sättet och graden för afkylning efter badet beror på sjukdomens och personens natur samt på vanor. Man kan taga baden äfven utan all afkylning, men då bör man ligga efter dem. Vid edra unga år bör en ordentlig kall dusch efteråt vara bra.

138. **W. I. R.** Mot eder näsas tillväxt veta vi ingen annan råd än att låta en kirurg amputera den, då den blir för mycket snabellik.

139. **Orolig.** Visst kan faderns syfilis gå i arf på barnen. Men i så fall synas nog följderna förr, än när barnet är 15 år.

140. **Arvid T.** Var glad, att edra finnar sitta på ryggen och ej i ansiktet. Försök att tvätta ryggen hvar eller hvarannan dag med tjärtvål. — För hufvudet kan Ni begagna Extrait vegatal dagligen och tjärtvålstvättning en gång i veckan.

141. **Sportsman.** Mot den ansvällda venen å benet kan Ni begagna lindning eller möjligen en plåsterremsa af häft- eller tvålplåster på det ifrågavarande stället.

142. **Alberta.** Nog synes Ni ha bleksot, hvaremot järnmedel och bad äro bra. Möjligtvis behöfver Ni därjämte lokalbehandling af underlifvet. Nog kunna bleksot och magkatarr botas vid eder ålder.

Skandinaviska Jernsängsfabriken

(Hj. Meyerson)

Stockholm, S.

Kontor: Skeppsbron 44. **Allm. Telefon 13 93.**

Tillverkar såsom specialitet **Järnsängar för Sjukhus, Fattighus och Kaserner** af många olika modeller och bästa materialier till de billigaste priser.

Kostnadsförslag och profsängar sändas på begäran.

Dessutom tillverkas äfven alla sorters **vanliga Järnsängar,** hvaraf lager ständigt finnes, äfvensom af s. k. **Resårbottensängar »N:r 137»,** 190×75 cm., af 1-tums järnrör med botten och spiraler af förkopprad ståltråd.

(59×4)

Lakola

en ny frukostdryck — höjer alla de inre organens verksamhet, förekommer vid dagligt bruk förstöring af hjärn-, nerv- och muskelväfnaderna, samt håller hela kroppssystemet i friskt och normalt tillstånd. Lika förträffligt för den strängt arbetande, som för epikuréen. Finnes äfven i tabletter bekväma att medföra i västfickan.

Lakolapulver finnes till salu härstädes i *Sportmagasinen G. Bastman* 24 Kungsträdgårdsgatan och *M. Widforss* Wasagatan 8 samt hos de förnämsta *Specerihandlarne* m. fl. i Stockholm och landsorten till pris af 2 kr. och 1 kr. pr burk.

Lakola-tabletter finnas äfven i askar à 1 kr., 50 öre eller 25 öre.

I parti hos E. Nyman, Kommendörsgatan 6, I tr. (61×4) (G. 15345)

HELSAN

(Helsingborg) med **Sofiakällan** och **den nya Järnkällan** hålles öppen från 1 Juni till 20 Augusti.

Prospekter sändas på begäran och tillhandahållas af svenska Turistföreningen, **Karduansmakaregatan 6, Stockholm.**

Brunnsintendent, Lifmedikus ***J. Hafström.***

(62) (G. 15599.)

Till ledigvarande barnmorskebefattningen

inom Persnäs ochFöra församlingar å Öland kunna sökande anmäla sig före den 1 nästa Juni. Fast lön 300 kr. samt extra aflöning vid förlossningar. Platsen får genast tillträdas. Ansökningar med betyg insändas till Kommunalnämdens ordförande under adress **Föra.** (64) (G. 16114)

Tandläkaren **P. Hedström,** behandlar tandsjukdomar, insätter artificiella tänder och plomberar.
Skärgårdsgårdsgatan 21. Kl. 10—2; 4—5. A. T. 21 53. (28 a)

Med. D:r H. Selldén, behandlar specielt **Gikt** och **Reumatism** samt **Nervsvaghet.**
Hedemora. Somrarne vid **Lassbo brunn.** (28 b)

D:r O. Torstensson, mottager under vintermånaderna lungsotslidande och med astma behäftade
boende å **Persbergs gård** vid **Sköfde,** till behandling. (28 c)

Med. D:r E. W. Wretlind, mottager sjukbesök kl. 9—10 f. m.
Stockholm, Kungsgatan 16. Somrarne vid **Djursätra brunn.** (28 d)

D:r Burgman: Invärtes sjukdomar, särskildt **Underlifs-** och **Bröst**sjukdomar.
Mottagning: 9—11 f. m., ½2—3 e. m. Söndag.: 9—11 f. m.
Stockholm, Stora Nygatan 41. (28 e)

Med. D:r Gustaf Ahlström, Ögonläkare, **Göteborg.**
Mottagning: Östra Hamngatan 50 B.
Bostad: **Ögonsjukhuset,** Getebergsängen, Litt. O. & P. (28 f)

LANOLINUM PURISS. LIEBREICH.

Ett fullkomligt *antiseptiskt* salvmedel, som icke härsknar. Låter fullkomligt blanda sig med vatten och vatten-salt-lösningar.

Benno Jaffé & Darmstaedter, Martinikenfelde bei Berlin.

Utdrag ur literaturen rörande Lanolin erhålles på begäran franko.
(9)

Ronneby Helsobrunnar & Bad.

Naturskönt läge nära Östersjön. Starkaste järnkällor, utmärkta gyttjemassagebad, stålbad & hafsbad.

Fullständiga prospekt gratis och franco genom

(G. 12267.) (33 × 8.) **Brunnskontoret.**

Bad Ems **Quehl's Inhalatorium för bröstsjukdomar.**

Apparater efter *Jahr, Mathieu, Waldenburg, Wassmuth* (rumsångor — nytt i Ems) för syre efter *Heyer;* d:r *Steinhoffs* andningsgördel o. s. v. — Betydligt utvidgadt; öppet 15 April—15 Oktober. — Specialordination af läkare, förtrogen med appraterna, är af nöden. — Prospekter gratis. **Direktionen.**
(40×5) (G. 13 254)

Barnmorsketjänsten

inom Skällinge socken skall tillsättas. Ansökningstid till och med Maj månads utgång. Barnmorska med fältskärsexamen och för öfrigt fullgoda betyg har företräde i anseende till 2 mils lång väg till läkare. Lönen 150 kr. och fri bostad samt dessutom förlossningsarvode 2: 50 à 5 kr. För annan förrättning efter ackord. Ansökningar ställas till Kommunalstyrelsen, adr. Skällinge.

Skällinge i April 1893. (Nord. A.-B. Göt. 412×2) (63)

Unge män!

”Protektorn” är säkraste medlet mot försvagande nattliga åkommor. **Pris 5 kr. franko,** med kartong **5.30.** Utmärkta vitsord. »Mannens släktlif», 3 uppl. sid. 55, åberopas äfven. **Beskrifning** i bref mot porto, i korsband fritt. **Diskretion tillförsäkras.**

Exped. af protektorn, Stockholm. (34)

Svenska Lifförsäkringsbolaget

— Försäkringstagarnes eget bolag —

i Stockholm. **Nya** försäkringssätt. **Billiga** premier. Tariffer **A** och **B** att välja emellan. **Förmånliga** vilkor. Vinsten **uteslutande** de försäkrades. Grunderna **tidsensliga** och **solida.** För både **Män** och **Kvinnor.**

Giftermålsförsäkring.
Hemgiftsförsäkr., kombinerad, för gift och ogift.

Försäkring mellan äkta makar.
Kapital till efterlefvande vid den enes död.

Pensionsförsäkring.
Pension vid 40, 50, 60 år. Genast börjande pension.

Tjänareförsäkring.
Kapital vid 50, 60 år. Gif tjenarne till en första premie!

Barnförsäkring.
Konfirmations- och myndighetsförsäkring.

Vanlig lifförsäkring.
Premiebetalning vissa år eller under lifstid.

Blandad lif- o. kapitalförsäkring.
Kapital vid bestämda år eller vid dödsfall förut.

Ren kapitalförsäkring.
Kapital vid uppnådda, förut bestämda år.

Kompanjonförsäkring
mellan t. ex. affärsmän, bröder, systrar, vänner, bekanta m. m.

Korttidsförsäkring.
på 1, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10 år o. s. v.

Läkare och andra framstående personer antagas till ombud i **städer** och på **folkrika** platser öfver hela landet.

Medicine studerande, som önska verka bland sina kamrater och bekanta, kunna ock få fullmakt som ombud. Adr. Norrmalmstorg N:o 1, **Stockholm.** (46×5)

Hjo Vattenkuranstalt

Särdeles sund och naturskön belägenhet vid Vettern i medelpunkten af den s. k. **Guldkroken.** Säsong 1 Juni—1 Sept. Ingen terminsindelning. Alla vanliga badformer i tidsenligt badhus. **Utmärkta tallbarrs- och gyttje-massagebad i särskild nybygd badafdelning.** God och billig restauration; särskildt **dietiskt bord.** Restaurationsbyggnaden och societetslokalerna ombygda och utvidgade. Komfortabla, naturskönt belägna villor, afsedda blott för kurgäster. Kurorten lämpar sig särskildt för reumatiska affektioner, bleksot, nervsvaghet, mag- och tarmsjukdomar samt hudsjukdomar.

Intendent och **Badläkare,** D:r **Arvid Afzelius,** Stockholm. För sjukgymnastik och massagebehandling D:r **Erik Tengstrand,** Stockholm. Rum beställas, upplysningar meddelas och program sändas portofritt af Kamrer **Erik Gallander,** Hjo. (49×2) (G. 14498.)

Från Hälsovännens förlag har utkommit:

Kvinnans Släktlif.

Andra **tillökade** upplagan med 65 teckningar.

Pris: 2 kronor.

Kan erhållas direkt från Hälsovännens expedition, då 2 kr. insändas i postanvisning eller frimärken. Då 5 ex. rekvireras erhålles det 6:te gratis. (65)

Ronneby Helsobrunnar och Bad.

Saison 1 Juni—1 September.

Naturskönt läge nära Östersjön

Starkaste **järnkällor;** berömda **gyttjemassagebad, stålbad** m. fl. former af varma bad i uppvärmda badrum; utmärkta **hafsbad** i nytt tidsenligt kallbadhus.

Ny gymnastiklokal, en af de rymligaste och bästa vid någon svensk kurort.

Vidsträckta skogspromenader; ständigt tillfälle till **segling** och **fiske.**

Billiga lefnadskostnader; rum från 20 à 25 kr. pr termin; table d'hote från 1 kr. 25 öre för hel dag.

Dietiskt bord. Bostäder anskaffas af Brunnskontoret.

Inackordering för unga flickor hos fröken Hilda Thysenius.

Enskildt praktiserande läkare: D:r Rietz, D:r Veideman, D:r Hedda Andersson.

Dagliga direkta järnvägs- och ångbåts-förbindelser. Rikstelefon. Medicinska förfrågningar besvaras af brunnsintendenten, Professorn Med. D:r **Hans Bendz, Lund.** Enskildt praktiserande läkare: D:r Rietz och D:r Veideman.

Illustrerad beskrifning öfver anstalten afgiftsfritt hos herrar bokhandlare; fullständiga prisuppgifter och alla öfriga upplysningar genom

(G. 14681.) **Brunnskontoret.** (52×5)

Ulricehamns Sanatorium

Kallvattenkuranstalt

öppnas 1 Juni. Obs.! Kolera har aldrig hemsökt staden. Intendent och läkare: Docenten i praktisk medicin vid Carolinska Medico-Kirurgiska institutet i Stockholm **D:r S. A. Pfannestill.** Beställningar af rum m. m. hos **Sanatoriebolaget,** *Ulricehamn.* (54×3)

Stockholm, Hemlandsvännens tryckeri, 1893.